

پرسش آفرینی

دکتر حسن نادعلی پور

۲. پرسش‌های علمی: فهم دانش‌آموزان از محتوا و تسلط بر استانداردها را ارتقا می‌بخشند. معلمان با این پرسش‌ها اهداف و معیارها را فراهم می‌کنند و انتظارات یادگیری را انتقال می‌دهند. پرسش‌های علمی این سه مرحله یادگیری را دربرمی‌گیرند: الف) ساخت دانش پایه (سطحی)؛ ب) رسیدن به دانش عمیق (پرسش در مورد روابط میان مفاهیم)؛ ج) انتقال دانش (پرسش‌هایی در زمینه اینکه چگونه می‌توان از مفاهیم و مهارت‌های علمی برای حل مسائل واقعی یا ایجاد طرح‌های جدید استفاده کرد).

عادت‌های تفکری و چارچوب‌های پیشنهادی برای تشویق به مطرح کردن این نوع پرسش‌ها عبارت‌اند از: ۱. پرسش - بینش (یادداشت بینش‌ها روی یک برگ و پرسش‌ها روی برگ دیگر و انتخاب یکی از آن‌ها برای بحث کلاسی)؛ ۲. پروژه محوری؛ ۳. فکر کنید، از خود بپرسید و کاوش کنید؛ ۴. ببینید، تفکر کنید و از خود بپرسید؛ ۵) شیوه پرسشگری نوبتی چرخشی (پنج سؤال مطرح کنند، برای چهار مورد ایده بدهند و یکی از سؤالات یک پاسخ درست داشته باشد)؛ ۶. تحسین، پرسش و اصلاح.

۳. پرسش‌های کاوشی: این پرسش‌ها از شگفتی و کنجکاوی عمیق دانش‌آموزان نشئت می‌گیرند. با طرح سؤالاتی مانند: چه می‌شود اگر، و چرا نه، اشتیاق فکر کردن و هیجان برای کاوش ایده‌های جدید را منتقل کنیم. عادت‌های تفکری پیشنهادی برای پرسش‌های کاوشی عبارت‌اند از: ۱. ببینید، تفکر کنید، از خود پرسش کنید؛ ۲. تفکر کنید، از خود بپرسید، کاوش کنید؛ ۳. ادعا، پشتیبانی، پرسش؛ ۴. حلقه پرسشگری مبتنی بر متن (در گروه‌های سه نفره در زمینه قسمتی از متن پرسش مطرح کنند که فراسوی حقایق و در مورد

یادگیری مؤثر با کلمه پرسش درهم تنیده است. یادگیری مؤثر از پرسش شروع می‌شود و با پرسش ادامه می‌یابد. پرسش و سؤال کلید پژوهش است. اگر به دنبال تربیت دانش‌آموز پژوهشگر، خلاق و کارآفرین هستیم، باید زمینه پرسشگری را فراهم کنیم. نظر به اهمیت پرسشگری، چهار دسته از پرسش‌هایی را که از یادگیری دانش‌آموزان پشتیبانی می‌کنند با هم مرور می‌کنیم.

۱. پرسش از خود: گاهی پرسش برای فهم مطلب است و گاهی به صورت فراشناخت. فراشناخت به دو دسته خودپرسشگری برای خودتنظیمی (مدیریت یادگیری و تفکر خویش) و خود پرسشگری معنا ساز (کمک به بچه‌ها برای فهم بهتر محتوای در حال مطالعه) تقسیم می‌شود.

برای خودتنظیمی، راهبردهای زیر را به دانش‌آموزان آموزش دهید تا از خویش بپرسند:

- در حال تلاش برای یادگیری چه چیزی هستیم؟
  - فکر می‌کنم چه چیزی می‌دانم؟
  - چه راهبردهایی در پیش بردن یادگیری‌ام به من جواب می‌دهند؟
  - چه سؤالاتی بپرسم تا فهم خود را شفاف کنم؟
  - چگونه یادگیری‌ام را عمق بخشم؟
  - چه چیزی یاد گرفتم و چگونه به سطح بعدی بروم؟
- نمونه و عادت‌های تفکری که از خودپرسشگری حمایت می‌کنند، عبارت‌اند از: «فکر کنید، از خود بپرسید، کاوش کنید» و «افکارنگاری» (بچه‌ها پرسش‌های خود را روی نمودارهای دیواری یادداشت می‌کنند و می‌چرخند و بر پرسش دوستان خود نکاتی را اضافه می‌کنند).

چرایی و چگونگی موضوع باشد و در مورد یکی از پرسش‌ها گفت‌وگو کنند).

۴. پرسش‌های گفت‌وگویی: هدف از این پرسش‌ها آن است که ریشه‌یابی کنیم چرا چیزی به این شکل است یا ممکن است به این شکل باشد؟ بچه‌ها باید این موضوع را درک کنند که این پرسش‌ها هم در مورد شناسایی آن چیزی است که پشت تفکر فرد دیگر است و هم دیگران را به مشارکت در مجموعه تعاملی دانش و دیدگاه‌ها تشویق می‌کند تا فهم غنی‌تری از موضوع خلق کنند.

عادت‌های تفکری پیشنهادی این پرسش‌ها عبارت‌اند از: ۱. عبارت «چه چیزی باعث شده این را بگویید» به جای عبارت «چرا؟»؛ ۲. شیوه A (انتخاب متن پرسش برای پی‌بردن به فرض نویسنده، پرسش در مورد ایده‌هایی از متن که با آن موافق‌اند، ایده‌هایی می‌خواهند که در مورد آن بحث کنند، و پرسش برای اینکه پی ببرند مشتاق کدام قسمت متن هستند)؛ ۳. فکر کنید، با بغل‌دستی مشورت کنید، با همه به اشتراک بگذارید؛ ۴. طراحی مصاحبه (دیدن سریع) که برای مطرح کردن پرسش‌هایی برای افراد متفاوت و جمع‌آوری پاسخ‌هاست؛ ۵. هم‌اندیشی‌ها یا گردهمایی‌های سقراطی (گوش‌دادن به هم‌کلاسی‌ها و تشکیل شبکه‌هایی برای عمق‌بخشیدن و گسترش فهم)؛ ۶. شیوه حریم آزاد (گفت‌وگو در حلقه‌های درونی بیرونی و دادن بازخورد از حلقه‌های بیرونی به سمت حلقه‌های درونی).

حرف آخر اینکه دانش‌آموزان توانمند و پرسش‌آفرین رهبران یادگیری خودشان می‌شوند و این موفقیت در مدرسه، شغل و زندگی آن‌ها را در پی دارد.